FIL-QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja M.A. (Law), LL.D. (melit)

Illum 20 ta' Diċembru 2022

Appell numru 380/2021

Il-Pulizija
vs.
Anthony GALEA

Il-Qorti rat is-segwenti:

A. L-IMPUTAZZJONIJIET

1. Dan huwa appell minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) nhar il-5 ta' Ottubru 2021 fil-konfront ta' Anthony GALEA (detentur tal-karta tal-identita' bin-numru 580548M) li ġie mixli talli nhar l-14 ta' Frar 2021 għall-ħabta ta' 16.45hrs ġewwa Raħal Ġdid, Malta:

   i) Ġiegħel, ħalla jew ippermetta lil Abed Sheik (ID: 120832A) isuq vettura bil-mutur Chassis No. TMBEEA65317336191 jew vettura oħra tinstaq mingħajr liċenzja tas-sewqan, Kap. 65 Artikolu 15(1)(b), (3);
   ii) Uża, ġiegħel jew ħalla lill-persuna oħra tuża vettura bil-mutur fit-toroq mingħajr polza ta' assigurazzjoni dwar ir-riskji ta' terzi persuni, Kap. 104 Artikolu 3(1);
   iii) Bħala persuna li għamel użu jew bħala sid tal-imsemmija vettura, b'kitba, tpinġija jew b'mod ieħor biddel, ħassar jew sfigura jew żied xi ħaġa fil-liċenzja jew qiegħed fuq vettura diska ta' liċenzja li tkun

ġiet mibdula, tħassret jew sfigurata jew ġie miżjud xi ħaġa fiha, L.S. 368.02, Artikolu 44(3);

iv) Għamel użu minn marka ta' reġistrazzjoni xorta oħra cioe' GBS 541 minn dik mogħtija mill-Awtorita' dwar xi vettura bil-mutur partikolari, L.S. 368.02 Artikolu 44(5);

v) Bħala persuna inti sirt reċediv b'diversi sentenzi tal-Qrati tagħna liema sentenzi saru definitivi u ma jistgħux jiġu mibdula, Kap. 9 Artikolu 49 u 50.

B. IS-SENTENZA APPELLATA

2. Permezz tas-sentenza aktar 'il fuq imsemmija, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta), filwaqt li lliberat lill-imputat appellant GALEA mill-ewwel, mit-tielet u mill-ħames akkużi, sabitu ħati tat-tieni u tar-raba' akkużi u ikkundannatu għall-piena ta' multa komplessiva fl-ammont ta' elfejn u erba' mitt euro (€2400) pagabbli fuq medda ta' erbgħa u għoxrin xahar u skwalifikatu wkoll mil-liċenzja tas-sewqan għal żmien tnax -il xahar mid-data tas-sentenza.

C. L-APPELL INTERPOST

3. Illi GALEA appella minn din is-sentenza fejn talab lil din il-Qorti sabiex sabiex tirriforma s-sentenza appellata billi tikkonfermaha f'dik il-parti fejn l-imputat appellant ġie dikjarat mhux ħati tal-imputazzjonijiet miġjuba kontra tiegħu u tirrevokaha u tħassarha f'dik il-parti fejn il-Qorti sabet lill-imputat appellant ħati tal-imputazzjonijiet kif indikati fis-sentenza u tilliberah minnhom u dan wara li stqarr, inter alia, is-segwenti:

(i) Illi l-ewwel u qabel kollox l-imputat qiegħed jisħaq fuq l-innoċenza tiegħu u qiegħed jitlob li jiġi dikjarat mhux ħati kif instab;

(ii) Illi fit-tieni lok l-imputat la ta' b'kera l-vettura, hu ma kellu l-ebda kontroll fuq il-vettura bil-konsegwenza li la l-pulizija sabu persuna oħra jsuq il-vettura u mhux ma' min ftiehem l-imputat oriġinarjament kull nuqqas li jista' jkun hemm mhux imputabbli lilu u liema ħaga qeda tingħad ai finijiet u effetti kollha tal-liġi;

(iii) Illi mingħajr preġudizzju, stante li l-imputat jiġġestixxi negozju ta' car hire kif ukoll hu stess jagħmel it-tiswijiet tal-vetturi tiegħu bħala żid, biex ikun hemm żball, jittieħed żball ma jrid xejn! Dan hu punt importanti stante li din telimina kull possibilita' ta' intezjoni - mens rea -bħalma hu fil-każ odjern.

(iv) Illi abbinat mas-suespost, l-esponent kien ippreżenta l-insurance bħala prova u konferma liema ħaġa timmilita favur l-imputat;

D. IL-PARTI ĠENERALI

4. Illi din il-Qorti hija Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Manġistrati u ma tbiddilx l-apprezzament tal-provi magħmul mill-Qorti tal-Maġistrati meta dik il-Qorti tkun legalment u raġonevolment korretta fl-apprezzament li hija kienet għamlet. Fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs Emanuel ZAMMIT** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Superjuri)[1] intqal:

> kif dejjem gie ritenut huwa principju stabbilit fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti li hija ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi maghmul mill-ewwel Qorti jekk tasal ghall-konkluzjoni li dik il-Qorti setghet ragjonevolment u legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha. Fi kliem iehor, din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi ezercitata mill-ewwel Qorti izda taghmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara jekk dik l- ewwel Qorti kinitx ragjonevoli fil-konkluzjoni taghha. Jekk, izda, din il-Qorti tasal ghall-konkluzjoni li

---

[1] Tal-21 t'April 2005. Ara wkoll Ara, fost ohrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u r-**Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina** 24 ta' April 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan** et, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

Fil-kawża **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa** ġie mistqarr li :

> Kif gie ritenut diversi drabi, hawn qieghdin fil-kamp ta' l- apprezzament tal-fatti, apprezzament li l-ligi tirrizerva fl- ewwel lok lill-gurati fil-kors tal-guri, u li din il-Qorti ma tiddisturbahx, anke jekk ma tkunx necessarjament taqbel mija fil-mija mieghu, jekk il-gurati setghu legittimament u ragonevolment jaslu ghall-verdett li jkunu waslu ghalih. Jigifieri l-funzjoni ta' din il-Qorti ma tirrizolvix ruhha f'ezercizzju ta' x'konkluzjoni kienet tasal ghaliha hi kieku kellha tevalwa l-provi migbura fi prim'istanza, imma li tara jekk il-verdett milhuq mill-gurija li tkun giet "properly directed", u nkwadrat fil-provi prodotti, setax jigi ragonevolment u legittimament milhuq minnhom. Jekk il-verdett taghhom huwa regolari f'dan is-sens, din il-Qorti ma tiddisturbahx (ara per ezempju Ir-Repubblika ta' Malta v. Godfrey Lopez u r-Repubblika ta' Malta v. Eleno sive Lino Bezzina decizi minn din il-Qorti fl-24 ta' April 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Lawrence Asciak sive Axiak deciza minn din il-Qorti fit-23 ta' Jannar 2003, Ir-Repubblika ta' Malta v. Mustafa Ali Larbed deciza minn din il-Qorti fil-5 ta' Lulju 2002, ir-Repubblika ta' Malta v. Thomas sive Tommy Baldacchino deciza minn din il-Qorti fis-7 ta' Marzu 2000, u r-Repubblika ta' Malta v. Ivan Gatt deciza minn din il-Qorti fl-1 ta' Dicembru 1994).

l-ewwel Qorti, fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setghetx ragjonevolment jew legalment tasal ghall-konkluzjoni li tkun waslet ghaliha, allura din tkun raguni valida, jekk mhux addirittura impellenti, sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni u konkluzjoni.

5. Anke jekk din il-Qorti tistħarreġ ix-xiehda li tkun tressqet quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, ir-rwol ta' din il-Qorti jibqa' dak ta' reviżjoni tad-deċiżjoni mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati. Fil-kors ordinarju tal-funzjoni tagħha, ma ssirx Qorti ta' ritrattazzjoni, u ma terġax tisma' l-każ u tiddeċiedi l-każ mill-ġdid. Id-deċiżjoni jekk l-imputat ikunx ħati jew le teħodha l-Qorti tal-Maġistrati, li għandha d-dover li tanalizza l-provi u l-argumenti legali kollha u tasal għall-konklużjonijiet tagħha.[2]

6. Din il-Qorti, b'hekk tirrevedi s-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati billi tara jekk u safejn, bis-saħħa tal-provi li jkunu ġew miġjuba mill-partijiet u tal-argumenti legali dibattuti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati, setgħetx dik il-Qorti legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjoni milħuqa minnha fis-sentenza tagħha. Biex tagħmel dan ix-xogħol ta' reviżjoni din il-Qorti, tkun trid tifli l-provi u l-argumenti miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati u tara jekk, u safejn, b'dawk il-provi li kellha quddiemha, il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx tasal għall-konklużjonijiet tagħha kif jidhru fis-sentenza b'mod tajjeb u skont il-Liġi.

7. Jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom skont il-provi u l-argumenti legali li kellha quddiemha, anke jekk dik ma kienetx l-unika konklużjoni li dik il-Qorti setgħet tasal għaliha, allura din il-Qorti ma tibdilx il-konklużjonijiet milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li jekk il-Qorti tal-Maġistrati tkun għamlet xogħolha tajjeb, din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdlilha s-sentenza tagħha, jekk mhux għax ikun hemm raġuni valida. Il-fatt biss li l-appellant ma jkunx jaqbel mal-konklużjonijiet tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati mhux biżżejjed biex din il-Qorti tibdel is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati.

8. Jekk mill-banda l-oħra din il-Qorti tara li, mill-provi li nġiebu jew mill-argumenti legali imresqin quddiemha, l-Qorti tal-Maġistrati tkun żbaljat fl-apprezzament tal-provi jew fl-interpretazzjoni tal-argumenti legali imresqin quddiemha, b'mod li allura din il-Qorti tqis ma jkunx sigur u sodisfaċenti li tistrieħ fuq dawk il-konklużjonijiet, allura din il-Qorti imbagħad għandha s-setgħa u d-dmir li tibdel dik is-sentenza

[2] u dan sakemm ma jkunx hemm raġunijiet eċċezzjonali entro l-parametri ta' dak li jipprovdi l-artikolu 428(3)(5) tal-Kodiċi Kriminali li din il-Qorti tkun tista' tiddeċiedi hi l-meritu tal-kawża.

mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati, jew dawk il-partijiet minnha li jirriżultaw li jkunu żbaljati jew li ma jirriflettux il-Liġi.[3]

9. Dawn il-provi pero jridu qabel xejn ikunu jirrispettaw ir-regoli tal-evidenza fi proċedimenti penali. L-artikolu 637 tal-Kodiċi Kriminali jgħid li għal dak li jirrigwarda xhieda ta' eta' minuri, xhieda tal-imputat kif ukoll ix-xhieda ta' persuni li huma klassifikati taħt l-artikolu 636 tal-Kodiċi Kriminali, fosthom persuni li jkollhom interess fil-kwistjoni li fuqha tkun meħtieġa x-xhieda tagħhom, jew fir-riżultat tal-kawża:

> id-deċiżjoni (dwar il-kredibbilta tagħhom) titħalla fid-diskrezzjoni ta' min għandu jiġġudika l-fatti, billi jittieħed qies tal-imġieba, kondotta u karattru tax-xhud, tal-fatt jekk ix-xhieda għandiex mis-sewwa jew hix konsistenti, u ta' fattizzi oħra tax-xhieda tiegħu, u jekk ix-xhieda hix imsaħħa minn xiehda oħra, u taċ-ċirkostanzi kollha tal-każ.

10. Imbagħad l-artikolu 638 tal-Kodiċi Kriminali jagħmilha ċara li huwa fid-dover tal-Prosekuzzjoni li ġġib il-provi kollha u l-aħjar prova possibbli sabiex il-grad tal-prova tal-Prosekuzzjoni jintlaħaq b'suċċess. Jekk dawk il-provi jkunu jikkonsistu prinċipalment fil-verżjoni ta' xhud waħdieni, il-Qorti xorta waħda tista' tasal sal-grad ta' prova rikjest fi proċedimenti kriminali, jekk dak ix-xhud ikun ġie emnut; u dan peress li f'din l-eventwalita, din ix-xiehda ssir biżżejjed biex tagħmel prova sħiħa u kompluta minn kollox, daqs kemm kieku l-fatt ġie ippruvat minn żewġ xhieda jew aktar. Fil-fatt l-artikolu 638(2) tal-Kodiċi Kriminali jgħid li xhud wieħed waħdu, jekk emnut, huwa suffiċjenti sabiex fuq ix-xiehda tiegħu il-Qorti tkun tista' ssib ħtija. Dan il-prinċipju ġie kkonfermat f'diversi każijiet li dawn il-Qrati kellhom quddiemhom fil-passat.[4] Jiġifieri huwa legalment korrett u

---

[3] Ara wkoll, fost oħrajn, l-Appelli Kriminali Superjuri: **Ir-Repubblika ta' Malta vs Rida Salem Suleiman Shoaib**, 15 ta' Jannar 2009; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Paul Hili**, 19 ta' Gunju 2008; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Etienne Carter**, 14 ta' Dicembru 2004; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Briffa**, 16 ta' Ottubru 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Godfrey Lopez** u **Ir-Repubblika ta' Malta vs Eleno sive Lino Bezzina,** 24 ta' April 2003; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Lawrence Asciak sive Axiak,** 23 ta' Jannar 2003, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Mustafa Ali Larbed**, 5 ta' Lulju 2002; **Ir-Repubblika ta' Malta vs Thomas sive Tommy Baldacchino**, 7 ta' Marzu 2000, **Ir-Repubblika ta' Malta vs Ivan Gatt**, 1 ta' Dicembru 1994; u **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Azzopardi**, 14 ta' Frar 1989; u l-Appelli Kriminali Inferjuri: **Il-Pulizija vs Andrew George Stone**, 12 ta' Mejju 2004, **Il-Pulizija vs Anthony Bartolo**, 6 ta' Mejju 2004; **Il-Pulizija vs Maurice Saliba**, 30 ta' April 2004; **Il-Pulizija vs Saviour Cutajar**, 30 ta' Marzu 2004; **Il-Pulizija vs Seifeddine Mohamed Marshan et**, 21 ta' Ottubru 1996; **Il-Pulizija vs Raymond Psaila et**, 12 ta' Mejju 1994; **Il-Pulizija vs Simon Paris**, 15 ta' Lulju 1996; **Il-Pulizija vs Carmel sive Chalmer Pace**, 31 ta' Mejju 1991; **Il-Pulizija vs Anthony Zammit**, 31 ta' Mejju 1991.

[4] Ara fost oħrajn l-appelli kriminali sede inferjuri fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Bonavia** ppreseduta mill-imħallef Joseph Galea Debono u datata s-6 ta' Novembru 2002; **Il-Pulizija vs Antoine Cutajar** ippreseduta mill-Imħallef Patrick Vella u deċiża fis-16 ta' Marzu 2001; **Il-Pulizija vs Carmel Spiteri** ippreseduta mill-Imħallef David Scicluna u deċiża fid-9 ta' Novembru 2011; Ara wkoll **Ir-Repubblika ta' Malta vs Martin Dimech** deċiża mill-Qorti tal-Appell Sede Superjuri u ppreseduta mill-Imħallfin Joseph Filletti, David Scicluna u Joseph R. Micallef u datata 24 ta' Settembru 2004.

permissibbli Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tasal li ssib ħtija f'persuna akkużata fuq ix-xiehda ta' xhud wieħed biss.

11. In oltre kif gie ritenut mil-Qorti fl-Appell Kriminali fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Thorne:**[5]

> mhux kull konflitt fil-provi ghandu awtomatikament iwassal ghall-liberazzjoni tal-persuna akkuzata. Imma l- Qorti, f' kaz ta' konflitt fil-provi, trid tevalwa l-provi skond il-kriterji enuncjati fl-artikolu 637 tal-Kodici Kriminali w tasal ghall-konkluzzjoni dwar lil min trid temmen u f' hix ser temmnu jew ma temmnux'.

12. F'dan il-kuntest, allura, l-akbar sfida li jkollhom il-Qrati fil-każijiet li jisimgħu hija li jiskopru l-verita storika; u dan peress li l-evidenza li tinġieb quddiemhom - kemm dik diretta, kif ukoll dik indiretta - mhux dejjem neċessarjament twassal għall-dik il-verita'. Xhud jista' jkun konsistenti kemm fil-veritajiet li jgħid, kif ukoll fil-gideb li jista' jkun qiegħed jgħid. U huwa għalhekk li jeżisti wkoll ir-reat ta' sperġur. Il-Qrati ma għandhomx is-setgħa li jaqraw l-imħuħ tan-nies. Il-Qrati jippruvaw jifhmu xi jkollhom f'moħħhom, f'qalbhom u fil-kuxjenza tagħhom in-nies li jidhru quddiemhom biss mill-kliem li jgħidu u mill-egħmil tagħhom. Il-Qrati jridu jistrieħu biss fuq il-provi li jkunu nġiebu quddiemhom – ċjoe l-evidenza diretta jew l-evidenza indiretta.

13. Mill-banda l-oħra biex persuna tiġi misjuba ħatja, il-Liġi kriminali **ma teħtieġx** li din tkun stabbilita b'ċertezza assoluta. Il-Liġi tal-proċedura Maltija hija imnisla mis-sistema Ingliża fejn huwa meħtieġ li biex Qorti ta' Ġustizzja Kriminali tkun tista' ssib ħtija f'akkużat, il-Prosekuzzjoni tkun trid irnexxielha tipprova l-każ tagħha lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni in bażi għall-provi imresqa minnha. Jekk id-Difiża tipprova l-punt tagħha fuq bażi ta' probabbilita, jew tislet argument, inkluż mill-provi tal-Prosekuzzjoni stess, u jirnexxielha ddaħħal dubju dettat mir-raġuni, allura l-Qorti ma tkunx tista' ssib ħtija fl-akkużat.

14. Il-Qorti tkun tista' tasal għal din il-konklużjoni biss wara li tkun għarblet il-provi ammissibbli kollha li jkunu tressqu quddiemha, jiġifieri kemm l-evidenza ordinarja kif ukoll dik esperta, kemm dik diretta u kif ukoll dik indiretta. Fl-aħħar mill-aħħar dik il-Qorti trid tkun żgura moralment, sure fis-sistema Legali Ingliż,[6] li l-każ seħħ skont kif tkun qed tipprospetta l-Prosekuzzjoni lil hinn minn kull dubju dettat

[5] Deċiza fid-9 ta' Lulju 2003 mill-Qorti tal-Appell Kriminali Sede Inferjuri ippreseduta mill-Imħallef Joseph Galea Debono.
[6] **R v Majid**, 2009, EWCA Crim 2563, CA at 2

mir-raġuni. Dan huwa l-ogħla livell ta' prova li l-Liġi teħtieġ biex tinstab ħtija; livell li huwa anqas miċ-ċertezza assoluta, iżda li huwa ogħla mill-bilanċ tal-probabbilitajiet.

15. Fil-każ Ingliż **Majid**,[7] Lord Moses stqarr hekk:

> Judges are advised by the Judicial Studies Board, as they have been for many years, to direct the jury that before they can return a verdict of guilty, they must be sure that the defendant is guilty.

16. Inoltre, fil-ktieb tagħhom **The Modern Law on Evidence**, Adrian Keane u Paul McKeown[8] jgħidu s-segwenti:

> In the wake of difficulties encountered with the formula of proof beyond reasonable doubt, Majid makes it clear that the direction on the criminal standard must adhere to the formula of proof by being "sure", in accordance with the longstanding advice given to judges by the Judicial Studies Board. That advice currently contained in the Crown Court Bench Book, is simply that the prosecution prove their case if the jury, having considered all the relevant evidence, are sure that the accused is guilty. Further explanation is described as 'unwise'. If the jury are not sure then, they must find the accused not guilty.

17. Meta jiġi biex ifisser dan il-grad ta' prova fi proċedimenti kriminali, l-Imħallef William Harding kien xi drabi jirreferi għal dal-kunċett bħala l-prinċipju **tas-sikurezza**. Hekk per eżempju fl-appell kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Peralta** deċiża mill-Qorti Kriminali nhar il-25 t'April 1957 dik il-Qorti kienet qalet li f'dak il-każ, in bażi għall-provi miġjuba quddiemha hija setgħet tasal **b'sikurezza** għall-konklużjoni fir-rigward tal-istat tal-imputat, liema stat fattwali kellu jiġi pruvat in bażi għal suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni. B'hekk dik il-Qorti ġja fl-1957 kienet irrikonoxxiet l-ekwivalenza bejn l-istat mentali ta' sikurezza mas-suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raġuni, kif ukoll illum rifless fil-ġurisprudenza l-aktar reċenti fl-Ingilterra u Wales.

18. U huwa biss meta jkun hemm **id-dubju veru, bażat fuq ir-raġuni, fuq is-sens komun u fuq il-buon sens, ċjoe d-dubju li jibqa' jippersisti wara li jsir stħarriġ dettaljat u b'attenzjoni, b'diliġenza u b'mod imparzjali tal-provi u l-argumenti kollha li jkunu ġew imresqin mill-Prosekuzzjoni u mid-Difiża** li mbagħad, jekk jibqa' jippersisti dan id-dubju, jkun jista' jingħad li dak il-livell ta' sikurezza, ossija suffiċjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat

[7] ibid.
[8] Oxford University Press, 2012, p. 106 – 108.

mir-raġuni ma jkunx intlaħaq; u li allura bħala konsegwenza, il-Qorti ma tkunx tista' tiddikkjara lill-ħati tal-akkużi miġjuba kontrih.

19. Meta l-partijiet fi proċeduri penali, jagħżlu li jresqu prova, huma jridu jissodisfaw il-best evidence rule, ċjoe jridu jresqu l-aħjar prova li tkun tista' tiġi preżentata fil-każ konkret. Fis-sentenza fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs George Spiteri** deċiża mill-Qorti tal-Appell Kriminali, ġie ritenut is-segwenti:

> Huwa principju fondamentali fil-process kriminali li l-ligi tesigi li kull min jrid jipprova xi haga, ghandu jressaq l-ahjar prova, u dan jista' biss jaqa' fuq prova sekondarja kemm il-darba din l-ewwel jew l-ahjar prova mhiex disponibbli. Hu veru wkoll, izda, li min ghandu jiggudika jista', skond il-ligi, u minkejja dan il-principju fondamentali appena msemmi, joqghod fuq ix-xhieda anke ta' persuna wahda jekk b'dak li tghid din il-persuna, jikkonvinci lill-gudikant sal-grad tal-konvinciment morali mill-htija tal-persuna akkuzata.

20. Illi l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi tal-provi primarjament f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Dan peress li l-Qorti tal-Maġistrati tkun fl-aħjar qagħda tqis il-provi kollha għax, normalment, tkun għexet personalment il-proċess quddiemha. Hija tkun setgħet tara u tisma' lix-xiehda jixhdu quddiemha - ħaġa li din il-Qorti ma kellhiex l-opportunita li tagħmel. U għalhekk huwa għaqli li l-Liġi tħalli prinċipalment dan l-eżerċizzju ta' analiżi u apprezzament tax-xiehda tax-xhieda f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati; liema eżerċizzju huwa importanzi ħafna u li din il-Qorti ttih il-piż li jixraqlu, in kwantu ma jistax jiġi disturbat kif ġieb u laħaq.

21. Anke fejn il-Qorti tal-Maġistrati, għal xi raġuni jew oħra, ma tkunx semgħet ix-xhieda kollha hi stess, xorta waħda l-Liġi tafda l-eżerċizzju tal-analiżi u deċiżjoni dwar il-fatti f'idejn il-Qorti tal-Maġistrati. Il-Qorti tal-appell xorta tibqa' Qorti tat-tieni grad, biex, fil-każijiet appellati tara jekk u safejn il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet milħuqa minnha in bażi għall-dawk il-provi u l-argumenti legali miġjuba quddiemha. Biss, kif intqal, din il-Qorti ma taqbadx u tibdel id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kif ġieb u laħaq, u dan għar-raġuni miġjuba fil-kawża **Il-Pulizija vs Lorenzo Baldacchino** deċiża mill-Qorti Kriminali bħala Qorti tal-Appell deċiża nhar it-30 ta' Marzu 1963 mill-Imħallef William Harding fejn intqal is-segwenti:

> Ma hemmx bżonn jinghad li l-komportament tax-xhud (demeanour) hu fattur importanti ta' kredibilita (ara Powell, On Evidence, p. 505), u kien, ghalhekk, li inghad mill-Qrati Ingliżi segwiti anki mill-Qrati taghna, illi "great weight should be attached to the finding of fact at which the judge of first instance has arrived" (idem,

p. 700), appuntu ghaliex "he has had an opportunity of testing their credit by their demeanour under examination".

22. In definittiva, kif intqal minn din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza **Il-Pulizija vs. Vincent Calleja** deċiża nhar is-7 ta' Marzu 2002 din il-Qorti, bħala Qorti ta' reviżjoni tas-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati ma terġax tagħmel ġudizzju ġdid fuq il-każ f'dak li għandu x'jaqsam mal-valutazzjoni u evalwazzjoni tal-fatti tal-każ, iżda tillimita biss ruħha biex tara jekk id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati kienetx "unsafe and unsatisfactory" fuq il-bażi tar-riżultanzi li jkollha quddiemha dik il-Qorti. B'hekk din il-Qorti ma tistax tissostitwixxi d-deċiżjoni tal-Qorti tal-Maġistrati sakemm id-deċiżjoni ta' dik il-Qorti ma tkunx "unsafe and unsatisfactory". Jiġifieri jekk din il-Qorti tara li l-Qorti tal-Maġistrati setgħet legittimament u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom fuq il-bażi tal-provi u tal-argumenti legali li kellha quddiemha, allura din il-Qorti ma tistax taqbad u tibdel il-konklużjonijiet ta' dik il-Qorti – anke jekk il-Qorti tal-Appell Kriminali setgħet kienet tasal għal konklużjoni differenti minn dik milħuqa mill-Qorti tal-Maġistrati.

E. II- IL-KONSIDERAZZJONIJIET TA' DIN IL-QORTI

23. Illi nhar l-14 ta' Frar 2021 għall-ħabta tal-16.45hrs ġewwa Triq Luqa, f'Raħal Ġdid, PS 131 u PC 799 stazzjonati r-Rapid Intervention Unit, waqqfu vettura b'numru ta' reġistrazzjoni GBS 541 tal-għamla Skoda Fabia u bin-numru tac-chassis TMBEEA65317336191. Din il-vettura kienet qiegħda tinstaq minn persuna identifikata bħala Abed Sheik u wara kontrolli illi saru l-Għassa ta' Raħal Ġdid, irriżulta li l-vettura bin-numru ta' reġistrazzjoni GBS 541 ma kienetx reġistrata mal-awtoritajiet bħala vettura tal-għamla Skoda Felicia iżda dan in-numru ta' reġistrazzjoni kien isejjaħ vettura tal-għamla Skoda Fabia bin-numru ta' chassis TMBNB46Y533717159.

24. Illi mill-verifiki illi saru rriżulta wkoll li dik il-vettura kienet issejjaħ lil ċertu Anthony Galea, l-appellant u għalhekk dan ġie msejjaħ sabiex jiġi mitkellem mill-Pulizija. L-appellant GALEA ngħata d-dritt għall-assistenza legali iżda hu rrifjutah u wara rrilaxxja dikjarazzjoni tal-Pulizija fejn stqarr li kien qiegħed jagħraf li l-pjanċi u l-liċenzja tal-windscreen huma tiegħu u li kien waħħalhom huwa

stess fuq dik il-vettura tal-għamla Skoda Felicia. Stqarr ukoll li kien kera l-vettura lil Abed Sheik Ali.

25. Illi sussegwentement, il-Pulizija ħarġu l-akkużi fil-konfront ta' GALEA b'rabta ma' dan il-każ.

Ikkunsidrat

Analiżi tat-tieni imputazzjoni miġjuba kontra l-appellant u li tagħha l-appellant instab ħati.

26. It-tieni imputazzjoni li tagħha l-appellant instab ħati mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) hija bbażata fuq dak li jippreskrivi l-Artikolu 3 tal-Ordinanza dwar l-Assigurazzjoni ta' Vetturi bil-Mutur Għar-Riskji ta' Terzi Persuni, Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta.

27. Illi l-Artikolu 3(1) tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta jipprojbixxi l-użu ta' vettura bil-mutur fit-toroq meta dik il-vettura ma jkollhiex maħruġa fil-konfront tagħha polza ta' assigurazzjoni għar-riskji ta' terzi persuna. Il-polza tinħareġ f'isem persuna speċifika u tkun tkopri r-riskji relattivi u dervanti mis-sewqan ta' dik il-vettura partikolari li fir-rigward tagħha tkun inħarġet l-imsemmija polza. Il-polza assikurattiva tkun allura marbuta ma vettura speċifika. L-Artikolu 3(1A) tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta jikkreja preżunzjoni (iuris tantum) li ma jkunx hemm polza t'assikurazzjoni fis-seħħ kemm il-darba min ikun ġie mixli bir-reat imsemmi fl-artikolu 3(1) tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta ma jġibx prova li kien fil-pussess ta' polza t'assikurazzjoni.

28. Ġie soddisfaċentement ippruvat mill-Prosekuzzjoni li :

(a) Il-vettura li nstabet fit-triq kienet tal-għamla Skoda Felicia ta' lewn abjad b'chassis number TMBEEA65317336191;
(b) Din il-vettura kienet issejjaħ lill-appellant GALEA hekk kif huwa stess stqarr mal-Pulizija wara li kien debitament imwissi u wara li huwa rrifjuta d-dritt għall-assistenza legali offrut lilu skont il-Liġi;. Fil-fatt meta xehed l-appellant f'foljo 25 et seq., huwa jżid jgħid kif kemm l-iSkoda Fabia kif ukoll l-iSkoda Felicia kienu tiegħu u kien iżommhom ġewwa l-garaxx tiegħu. Fir-rigward tal-iSkoda Felicia, f'foljo 28 tax-xhieda tiegħu, l-appellant jgħid li din il-vettura kien ħariġha ġdida u li ma kien qatt għamlilha 'service' għaliex dik il-vettura ma kinitx

tintuża'. Anzi f'paġna 29 meta mistoqsi mill-Uffiċjal Prosekutur ikkonferma li kien xtaha mingħand l-Aġent biex iħalliha fil-garage!

(c) Il-polza assikurattiva li kellu l-appellant, kif jidher minn paġna 31 tal-atti, tirriżulta li kienet maħruġa minn ARGUS Insurance Agencies Limited li pero kienet tkopri l-vettura Skoda Fabia bin-numru ta' reġistrazzjoni GBS 541 u bic-chassis number TMBNB46Y533717159 mill-1 ta' Awissu 2020 sal-31 ta' Lulju 2021. B'hekk l-appellant stess wera li l-vettura tal-għamla **Skoda Felicia** li l-Pulizija kienu sabu li kienet qiegħda tinstaq fit-triq dakinhar tal-14 ta' Frar 2021 iġġorr u tinstaq bin-numru tar-reġistrazzjoni GBS 541 ma kienetx l-istess vettura li kienet ġiet assikurata mill-appellant – iġifieri l-i Skoda Fabia msemmija iżjed il-fuq. Mix-xiehda tal-appellant stess il-Prosekuzzjoni ippruvat konklussivament li l-vettura Skoda Felicia li ssejjaħ lill-appellant, kienet qiegħda tinstaq fit-toroq bi pjanċi ta' karozza oħra Skoda Fabia, allura ma kienetx koperta b'polza tal-assigurazzjoni skont il-Liġi.

29. Ir-reat maħluq bl-Artikolu 3 tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta huwa ta' 'strict liability' u in kwantu tali, skont l-insenjamenti tal-Professur Mamo,[9] dawn it-tip ta' reati jipprestaw eċċezzjoni għar-regola 'actus non facit reus nisi mens sit rea':

> Strict liability offences do not require proof of fault and provide for a defence of an honest and reasonable mistake of fact. It is generally considered justified to impose strict liability to protect **public health, safety and the environment**.[10] It may also be imposed for regulatory offences. The general principle is that strict liability may be imposed where a person is placed on notice to guard against the possibility of inadvertent contravention.
>
> .../...
>
> In determining whether an Act does create this more stringent prohibition, regard must be had to the object of the statute, the words used, the nature of the duty, the person upon whom it is imposed, the person by whom it would in ordinary cases be performed, and the person upon whom the penalty is imposed. **In general, where the words of a modern statute amount to an absolute prohibition of a certain act without any reference to the state of mind of the actor, 'mens rea' is not an essential ingredient of the offence; and in such a case any inquiry as to the intent which actuated the accused would be immaterial –**

[9] LL.B. I - First Year Criminal Law (Mamo Notes) Revamped by GħSL - Notes and Past Papers - Issuu aċċess: 8 ta' Novembru 2022
[10] Enfasi ta' din il-Qorti.

except, perhaps, with a view to the mitigation of the punishment.[11] (Blake-Odgers, op.cit. Vol I. 114). (page 73).

30. Fejn il-Leġislatur ried li jimponi regoli iebsa biex jinfurza aħjar ċerti projbizzjonijiet, il-Liġi stess ma tippermettix deroga minn tali regoli. B'hekk ir-responsabbilta penali għall-ksur ta' dik ir-regola tiskatta mal-fatt li l-awtur tar-reat ikun konxjament fattwalment wettaq l-att li jammonta għall-ksur ta' dik il-Liġi. L-istat mentali tal-awtur tar-reat, ossija l-element psikiku jkun sodisfatt bis-sempliċi volontarjeta tat-twettieq tal-att bla ma jenħtieġ li jiġi pruvat l-element doluż; iżda l-Prosekuzzjoni trid dejjem tipprova l-volontarjeta tal-att innifsu da parti tal-awtur tar-reat.

31. F'dan il-każ l-appellant jgħid li huwa jmexxi negozju ta' kiri tal-karozzi, u b'kollox kellu għoxrin karozza li kien jikri. Hu kien jieħu ħsieb li jsewwi fihom dawn il-karozzi. F'paġna 26 igħid li huwa kellu polza tal-assikurazzjoni fuq il-vettura Skoda GBS541 li kienet Skoda Fabia. F'paġna 28 imbagħad jgħid li din l-i Skoda Fabia (GBS 541) kellha l-ħsara fil-magna u qalgħulha n-number plates GBS 541 u l-liċenza "t-tonda (ta') gewwa" u "bi żball" waħluhom fuq l-i Skoda Felicia (li nstabet mill-Pulizija li kienet qegħda tiġi misjuqa fit-triq dakinhar tal-każ). L-appellant isostni li dan kien żball għax l-i Skoda Felicia kien xtraha madwar is-sena 2001, kien ħariġha ġdida, u (minkejja li għandu negozju tal-kiri tal-karozzi) f'paġna 29 jgħid li din il-karozza ma jużahiex, qatt ma għamillha service, xtraha mingħand l-Aġent biex iħalliha fil-garage. Minkejja dan pero, dakinhar tal-inċident, din il-vettura instabet tiġi misjuqa fit-triq minn Abed Sheik Ali.

32. Skont il-Professur Mamo[12] reati ta' 'strict liability' jammettu d-difiża fuq 'reasonable mistake of fact'. Issa mill-ġurisprudenza kostanti tisħaq li mhux kull 'żball' jew 'mistake of fact' huwa ammess bħala difiża biex wieħed jeħles mir-responsabilita' kriminali f'dawn il-każijiet. L-iżball irid ikun:

(a) wieħed **essenzjali** iġifieri li jolqot wieħed mill-elementi essenzjali tar-reat u jrid ikun ukoll

(b) **inevitabbli** tant li anki jew huwa juża' d-diliġenza u l-prudenza kollha meħtieġa, xorta waħda kein jaqa' f'dan l-istess żball.

---

[11] Enfasi ta' din il-Qorti.

[12] LL.B. I - First Year Criminal Law (Mamo Notes) Revamped by GħSL - Notes and Past Papers - Issuu aċċess 23 ta' Novembru 2022.

33. Huwa biss jekk l-akkużat jirnexxilu jipprova dawn iż-żewġ elementi li tiġi newtralizzata r-responsabilita' kriminali. Fl-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Hadrian Busietta** deċiż nhar it-28 ta' April 2010 intqal:

> ...Apparti li zball ta' fatt, biex jinnewtralizza r-responsabbilta` penali, irid ikun zball 'essenzjali' (jigifieri zball dwar xi wiehed mill-elementi mehtiega ghall-ezistenza tar-reat – f'dan il-kaz ma hemmx kontestazzjoni dwar l-essenzjalita` ta' l-izball), fil-kaz tar-reat kontemplat fl-Artikolu 3(1) in dizamina jrid ikun ukoll zball 'inevitabbli', cioe` li ma setax jigi evitat bl-uzu ta' attenzjoni normali. "Din il-Qorti ma taqbilx. Apparti li zball ta' fatt, biex jinnewtralizza r-responsabbilta` penali, irid ikun zball 'essenzjali' (jigifieri zball dwar xi wiehed mill-elementi mehtiega ghall-ezistenza tar-reat – f'dan il-kaz ma hemmx kontestazzjoni dwar l-essenzjalita` ta' l-izball), fil-kaz tar-reat kontemplat fl-Artikolu 3(1) in dizamina jrid ikun ukoll zball 'inevitabbli', cioe` li ma setax jigi evitat bl-uzu ta' attenzjoni normali.

34. Fl-appell kriinali **Il-Pulizija vs. Rennie sive Nazzareno Agius** deċiż nhar il-11 ta' Lulju 2002, intqal:

> Illi umbaghad dik il-parti tal-motivazzjoni tas-sentenza appellata fejn intqal li l-Libjan waqqa' lill-appellat fi zball , li ovvjament qed tirriferi ghal zball ta' fatt jew "mistake of fact" , ukoll ma tidhirx accettabbli , ghaliex biex zball ta' fatt ikun skuzanti fil-kaz tad-dritt penali , hemm bzonn li mhux biss ikun zball ta' natura essenzjali , imma irid ikun "INEVITABBLI" (emfasi tal-Qorti). Jigifieri anki kieku l-appellat verament emmen li l-libjan kellu permess jew licenzja biex jahdem hawn Malta u mhux biss kellu passaport biex ikun Malta , dan it-twemmin zbaljat ma kienx wiehed inevitabbli . Ghaliex kif jghid l-istess Prof. Sir. Anthony Mamo (ibid. p. 98):-
>
> "The mistake must be 'inevitable' , that is, such that it could not be avoided by the exercise of reasonable care.

35. Ir-rappreżentant ta' Transport Malta xehdet kif il-vettura Skoda Felicia li kienet ġiet reġistrata ma Transport Malta fl-20 t'Ottubru 2000 mill-Aġent Frank Borda. Imbagħad din il-vettura kienet inxtrat mill-appellant fis-27 t'Ottubru 2000. Kien obbligu tal-appellant li jilliċenza din il-vettura biex ikunu jistgħu jinħarġulha l-pjanċi biex tkun tista' tinstaq fit-triq. Iżda mix-xiehda tal-appellant stess jirriżulta li skontu huwa kien xtraha biex iżommha fil-garage. Minkejja dak mistqarr mill-appellant pero instab li l-i Skoda Felicia kienet qegħda tiġi misjuqa fit-triq minn Abed Sheik Ali, bi pjanċi tar-reġistrazzjoni li ma kienux tagħha, mingħajr ma kienet liċenzjata għat-triq, u konsegwentement mingħajr polza tal-assikurazzjoni.

36. L-appellant ma rnexxilux jikkonvinċi lil Qorti tal-Maġistrati (Malta), lanqas sal-grad tal-probabli, li huwa għamel dak kollu meħtieġ sabiex jiġi evitat li l-vettura Skoda Felicia tinħareġ fit-triq b'number plates mhux tagħha u mingħajr polza tal-assigurazzjoni u li huwa eżerċita d-diliġenza kollha meħtieġa sabiex jiġi żgurat li ma jkunx hemm vjolazzjoni tal-Liġi. Bħall-Qorti tal-Maġistrati qabilha, din il-Qorti tista' tasal tikkonvinċi ruħha li l-appellant ma kienx jaf li l-vettura li ħarġet fit-triq, vettura li del resto skont hu kienet ilha ggaraxxjata għandu 'il fuq minn għoxrin sena, ma kinitx koperta bil-polza tal-assigurazzjoni.

37. Anki jekk biss għal grazzja tal-argument, din il-Qorti kellha temmen li tassew kien sar żball mill-appellant – ħaġa li ma temminx li saret - lanqas ma jista' jingħad li dan kien xi żball inevitabbli għaliex dan kien żball li setgħa jiġi faċilment evitat bl-eżerċizzju ta' diliġenza u attenzjoni meħtieġa. B'hekk id-difiża ta' "mistake of fact" bl-ebda mod ma tista' tiġi milqugħa f'dan il-każ.

38. Għaldaqstant din il-Qorti tqis li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment issib ħtija fl-appellant għar-reat ikkontemplat fit-tieni imputazzjoni hekk kif miġjub kontra tiegħu.

Analiżi tar-raba' imputazzjoni miġjuba kontra l-appellant u li tagħha l-appellant instab ħati.

39. Illi skont dak li jippreskrivi r-Regolament numru 44(5) tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 368.02, Regolamenti dwar ir-Reġistrazzjoni u Liċenzjar ta' Vetturi bil-Mutur, kull persuna li tinqabad tagħmel użu minn marka ta' reġistrazzjoni xort' oħra minn dik mogħtija mill-Awtorita' dwar xi vettura bil-mutur partikolari, tkun ħatja ta' reat.

40. Ma hemmx dubju li l-vettura Skoda Felicia li twaqqfet mill-Pulizija, kienet issejjaħ lill-appellant Anthony GALEA. Lanqas ma huwa kkontestat li dakinhar tal-14 ta' Frar 2021, il-vettura mwaqqfa kienet qiegħda ġġorr pjanċi ta' reġistrazzjoni li jaqraw GBS 541. Issa skont ix-xhieda ta' Karen Cremona bħala rappreżentanta ta' Trasport Malta, il-pjanċi ta' reġistrazzjoni GBS 541 kienu abbinati ma' vettura Skoda Fabia tal-lewn aħmar u li kienet irreġistrata fuq l-appellant GALEA sa mit-3 ta' Awissu 2015. Ix-xhud kienet ukoll ċara

fix-xhieda tagħha meta stqarret kif il-vettura li twaqqfet mill-Pulizija tal-għamla Skoda Felicia qatt ma kienet irreġistrata ma' Transport Malta sabiex tinħareġ fit-toroq. Dan il-fatt, kif intqal iktar 'il fuq kien ikkonfermat ukoll mill-appellant fix-xhieda tiegħu.

41. Biex b'hekk ikun jirriżulta li l-vettura tal-għamla Skoda Felicia dakinhar tal-14 ta' Frar 2021 kienet qiegħda turi pjanċi ta' reġistrazzjoni li skont informazzjoni mogħtija minn Transport Malta kellhom ikunu fuq il-vettura tal-għamla Skoda Fabia. L-appellant f'dan ir-rigward kif diġa' ntqal b'rabta mat-tieni imputazzjoni, stqarr li huwa minnu dan u qal ukoll li huwa minnu li kien hu li weħħel dawn il-pjanċi fuq din il-vettura iżda attribwixxa din in-nuqqas ta' konfor'ita' mal-liġi għal żball min-naħa tiegħu. Għal darba oħra hawnhekk din il-Qorti tqis li huwa ppruvat kif allura kien l-appellant li ppermetta li l-vettura Skoda Felicia tintuża' b'pjanċi ta' reġistrazzjoni mogħtija minn l-Awtorita' tat-Trasport Malta sabiex jintużaw fuq vettura oħra u tqis ukoll li dan l-iżball ma jistax jitqies li kien inevitabbli sabiex tirnexxi b'suċċess id-difiża ta' 'mistake of fact', kemm-il darba jiġi emnut l-appellant li din il-vjolazzjoni tal-liġi seħħet minħabba żball min-naħa tiegħu.

42. Ikun għalhekk isegwi illi din il-Qorti tqis li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta) setgħet legalment u raġonevolment issib ħtija fl-appellant għar-reat miġjub kontra tiegħu f'din ir-raba' imputazzjoni.

Kunsiderazzjonijiet b'rabta mal-piena nflitta mertu tat-tielet u l-aħħar aggravju tal-appellant.

43. In kwantu għall-piena inflitta mill-Qorti tal-Maġistrati, huwa prinċipju ormai stabbilt li f'materja ta' appell minn piena, sabiex Qorti tal-Appell tibdel il-piena li tkun erogat l-ewwel Qorti, dan tagħmlu biss fl-eventwalita' li jirriżultalha li tali piena tkun żbaljata fil-prinċipju jew manifestament eċċessiva. Hekk ġie mistqarr mill- Qorti tal-Appell Kriminali (Superjuri) fil-kawża fl-ismijiet **The Republic of Malta vs. Kandemir Meryem Nilgum and Kucuk Melek** deċiża nhar il-25 t'Awissu 2005:

> It is clear that the first Court took into account all the mitigating as well as the aggravating circumstances of the case, and therefore the punishment awarded is neither wrong in principle nor manifestly excessive, even when taking into account the second and third grounds of appeal of appellant Melek. As is stated in Blackstone's Criminal Practice 2004 (supra):

“The phrase ‘wrong in principle or manifestly excessive’ has traditionally been accepted as encapsulating the Court of Appeal’s general approach. It conveys the idea that the Court of Appeal will not interfere merely because the Crown Court sentence is above that which their lordships as individuals would have imposed. The appellant must be able to show that the way he was dealt with was outside the broad range of penalties or other dispositions appropriate to the case. Thus in Nuttall (1908) 1 Cr App R 180, Channell J said, ‘This court will...be reluctant to interfere with sentences which do not seem to it to be wrong in principle, though they may appear heavy to individual judges’ (emphasis added). Similarly, in Gumbs (1926) 19 Cr App R 74, Lord Hewart CJ stated: ‘...that this court never interferes with the discretion of the court below merely on the ground that this court might have passed a somewhat different sentence; for this court to revise a sentence there must be some error in principle.”

Both Channell J in Nuttall and Lord Hewart CJ in Gumbs use the phrase ‘wrong in principle’. In more recent cases too numerous to mention, the Court of Appeal has used (either additionally or alternatively to ‘wrong in principle’) words to the effect that the sentence was ‘excessive’ or ‘manifestly excessive’. This does not, however, cast any doubt on Channell J’s dictum that a sentence will not be reduced merely because it was on the severe side – an appeal will succeed only if the sentence was excessive in the sense of being outside the appropriate range for the offence and offender in question, as opposed to being merely more than the Court of Appeal itself would have passed.” This is also the position that has been consistently taken by this Court, both in its superior as well as in its inferior jurisdiction.

46. Mill-banda l-oħra din il-Qorti trid tagħmel l-evalwazzjoni tagħha dwar jekk il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) applikatx piena li kienet manifestament eċċessiva meta wieħed jieħu kont ukoll tal- aspetti retributtivi u preventivi tas-sentenza emessa minnha. Kif intqal aktar il-fuq fl-appell Kandemir u li ġie wkoll imbagħad ribadit fl-appell superjuri **Ir-Repubbblika ta’ Malta vs. Marco Zarb**, deċiża nhar il-15 ta’ Diċembru 2005, din il-Qorti bħala Qorti ta’ appell ma tiddisturbax is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-ewwel istanza sempliċiment għaliex kienet tippreskrivi piena li kienet għola minn dik li din il-Qorti kif komposta kienet kieku tagħti kieku kienet hi li qegħda teroga l-piena. Biex l-appell jirnexxi, kien meħtieġ li l- appellant juri li l-piena mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati kienet toħroġ barra mill-parametri tal-piena jew miżuri applikabbli għall-każ. Din il-Qorti ma tinterferix ma pieni li ma jkunux jidhru li huma żbaljati fil-prinċipju, għalkemm ikunu jidhru li huma pieni ħorox għal xi Ġudikanti. Biex piena mogħtija minn Qorti tal-Ewwel Istanza tkun tista’ tiġi mibdula jrid jiġi pruvat li kien hemm xi żball fil- prinċipju wara l-emanazzjoni ta’ dik il-piena. Il-Qorti tal-Appell Kriminali fl-Ingilterra żviluppat ukoll il-kunċett ta’ sindakabilita tal- piena tal-Qorti tal-Ewwel Istanza fil-każ li din tkun eċċessiva jew manifestament eċċessiva. Biss dan ma jfissirx li sempliċiment għax sentenza tkun tidher li hija fuq in-naħa aktar severa din tkun tissodisfa dan it-test tal-eċċessivita jew

eċċessivita manifesta. Anzi dik il-Qorti ttenni li appell fuq tali piena jkun jista' jiġi milqugħ jekk jirriżulta li s-sentenza tkun barra l-parametri tal-piena li tkun applikabbli għall-offiża in kwistjoni u għaċ-ċirkostanzi tal-ħati u mhux għaliex tkun piena li tkun għola minn dik li kieku l-Qorti tal-Appell kienet teroga għall-każ in kwistjoni. Dawn il-prinċipji ġew ukoll imħadnin minn din il-Qorti, kolleġjalment komposta fis-**sentenza Ir-Repubblika ta' Malta vs Carmen Butler et** deċiża nhar is-26 ta' Frar 2009 fejn ġie mistqarr ukoll is-segwenti:

> Fil-verita`, dawn il-principji huma rifless tal-principju l-iehor li meta jkun hemm sentenza li tigi appellata mill-hati, il-Qorti tal-Appell Kriminali, bhala regola, ma tiddisturbax il-piena erogata mill-ewwel qorti sakemm dik il-piena ma tkunx manifestament sproporzjonata jew sakemm ma jirrizultax li l-ewwel qorti tkun naqset milli taghti importanza lil xi aspett partikolari tal-kaz (u anke, possibilment, lil xi cirkostanza sussegwenti ghas-sentenza ta' l-ewwel qorti) li kien jincidi b'mod partikolari fuq il- piena. S'intendi, kif diga` nghad, "sentencing is an art rather than a science" u wiehed ma jistax jippretendi xi precizjoni matematika jew identita` perfetta fit-tqabbil tal- fatti ta' kaz ma' iehor jew tal-piena erogata f'kaz ma' dik erogata f'kaz iehor.

47. Il-ġurisprudenza prevalenti f'dan il-kuntest, tgħallem li meta Qorti tiġi biex teroga piena trid tieħu kont taċ-ċirkostanzi kollha li jsawru l-każ, jiġifieri dawk tal-vitmi, l-interessi tal-komunita kollha kemm hi, kif ukoll dawk tal-ħati. F'dan is-sens, kemm il-ġurisprudenza lokali kif ukoll dik Ingliża tistabbilixxi li fl-eżerċiżżju ta' reviżjoni imħolli lilha, il-Qorti tal-Appell Kriminali trid tistħarreġ appell fuq il-piena inflitta kemm billi tqis iċ-ċirkostanzi kollha prevalenti li l-Qorti tal-Ewwel Istanza setgħet kienet f'qagħda li tara, kif ukoll, skont kif imsemmi fis-sentenza Butler tqis anke, possibilment, lil xi ċirkostanza sussegwenti għas-sentenza ta' l-ewwel qorti.

48. Il-piena inflitta mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) tirriżulta li hija waħda li tqarreb lejn il-minimu milli lejn il-massimu li tippreskrivi l-Liġi.

Deċide

Għaldaqstant, din il-Qorti qegħda tiċħad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata.

Aaron M. Bugeja
Imħallef